

2. Колас, Я. Збор твораў у сямі тамах. Т. 2: Вершы, апавяданні вершам: (1917–1952). – Мн.: Дзяржаўнае выдавецтва БССР, 1952. – 459 с.
3. Колас, Я. Грушы сапляжанкі [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: https://knihi.com/Jakub_Kolas/Hrusy-sapiazanki.html. – Дата доступу: 10.03.2019.
4. Колас, Я. Савось-распуснік [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: http://knihi.com/Jakub_Kolas/Savos-raspusnik.html – Дата доступу: 11.04.2019.
5. Колас, Я. Юрка і кот [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: http://knihi.com/Jakub_Kolas/Jurka_i_kot.html. – Дата доступу: 14.04.2019.
6. Лазарук, М. А. Навучанне і выхаванне творчасцю: педагогічныя роздумы і пошуки. – Мінск: Народная асвета, 1994. – 200 с.
7. Беларуская дзіцячая літаратура ў тэрмінах і паняццях: дапаможнік / А. М. Макарэвіч, В. І. Караткевіч; пад агул. рэд. А. М. Макарэвіча. – Магілёў: МДУ імя А. А. Куляшова, 2014. – 140 с.
8. Шарапава, А. В. Жанрава-стылёвыя асаблівасці творчасці Станіслава Шушкевіча для дзяцей і асаблівасці яе вывучэння // Куляшоўскія чытанні: матэрыялы Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі, Магілёў, 20–21 красавіка 2017 г. / пад рэд. В. М. Шаршнёвой. – Магілёў: МДУ імя А. А. Куляшова, 2017. – С. 78–83.

УДК 338.48:811.161.3(045)

Л. С. Кныш (Беларусь, г. Мінск)

ПАПУЛЯРЫЗАЦЫЯ БЕЛАРУСКАЙ СПАДЧЫНЫ СРОДКАМІ АДУКАЦЫЙНАГА ТУРЫЗМУ

Анататыя. Адукацыйны турызм – адзін з актыўных напрамкаў у межах дзяржаўнай праграмы эканоміка-турыстычнага развіцця Рэспублікі Беларусь. У 2017 г. у Беларусі вучылася больш за 20 тысяч замежных грамадзян больш чым са 100 краін. Гэта бакалаўрская і магістэрская праграмы, павышэнне кваліфікацыі, летнія школы. Адукацыйны турызм папулярны ў свеце, яго геаграфія няспынна пашыраецца. У артыкуле разглядаецца і абагульняеца вопыт працы ў Міжнароднай Школе Беларусістykі (2015–2017 гг.).

Ключавыя слова: адукацыйны турызм, беларуская спадчына, турыстычныя паслугі, адукацыя, летнія школы.

Ёсць версія, што адкрыццё беларускага Палесся старажытнымі грэкамі абавязана турызму. Гэта адкрыццё звязваюць з імем старажытнага грэчаскага вучонага-вандроўцы Герадота, празванага бацькам гісторыі, які згадвае Беларускае мора 2,5 тысячы гадоў таму назад. Ён адзначаў, што на поўначы Скіфіі (тэрыторыя сучаснага Палесся) ёсць вялікае возера ці мора. Яго цяпер на Палесці не знайдзеш, але штогод увесну, калі разліваецца Прывіць, яно часткова вяртаецца.[1] Сёння гісторыкі ўмоўна называюць гэта мора «морам Герадота».

У Беларусі ў цэлым сфера турыстычных паслуг – адзін з перспектывічных напрамкаў развіцця эканомікі краіны. Кожнае пятае працоўнае месца занятае ў гэтай сферы.

Беларусь – краіна, якая мяжуе адначасова з Украінай і Расіяй, а таксама з краінамі Еўрасаюза (Польшчай, Літвой, Латвіяй), з'яўляючыся злучным звязом паміж імі. Ва ўмовах супяречнасцяў паміж буйнымі гульцамі сусветнай палітыкі Рэспубліка Беларусь нярэдка прадстаўляла канфліктуючым бакам пляцоўку для перамоваў, займаючы міратворчую пазіцыю.

Беларусь – шматнацыянальная і полікультурная краіна. У выніку гістарычных працэсаў яна стала домам для прадстаўнікоў больш за 130 нацый. Гэта і шматканфесійная дзяржава. Тут прадстаўлены ў розны ступені ўсе сусветныя рэлігіі (праваслаўная, каталіцкая, пратэстанцкая, хрысціян веры евангельскай і інш.), увогуле ў краіне дзеяньнічае 3524 рэлігійная арганізацыя. [2] Рэспубліка Беларусь – шматмоўная краіна. Дзяржаўныя мовы дзве – беларуская і руская.

Такім чынам, для развіцця турызму тут спрыяе ўсё:

- выгаднае геаграфічнае становішча Рэспублікі Беларусь;
- наяўнасць трансеврапейскіх транспартных магістраляў і турыстычнай інфраструктуры;
 - шматлікія помнікі гісторыі і культуры;
 - багацце фаўны і флоры краіны;
 - прасоўванне станоўчага іміджу «Спартыўная Беларусь» на міжнароднай арэне;
 - рэалізацыя дзяржаўных праграм і ўказаў у гэтай сферы. (Указы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А.Р. Лукашэнкі (№ 115 ад 09.03.2015 г.; № 8 ад 09.01.2017 г.; № 462 ад 26.02.2017 г.) «Аб устанаўленні бязвізавага парадку ўезду і выезду замежных грамадзян» дае магчымасць замежнікам з 80 краін (праз Нацыянальны аэрапорт Беларусі) знаходзіцца на тэрыторыі нашай краіны да 30 сутак).

Так, напрыклад, колькасць замежных грамадзян (топ-10 краін: Расія, Украіна, Польшча, Малдова, Літва, Казахстан, Турцыя, Ізраіль, Латвія, Грузія), якія наведалі Беларусь у 2015 г., складае 4 385 596. І гэта колькасць няспынна расце. У 2018 г. Беларусь наведалі амаль 4,8 мільёна туристаў.[3] Для гэтага ў краіне функцыянуюць самыя розныя турыстычныя кірункі:

- паляўнічы турызм;
- медыцынскі лячэбна-аздараўленчы (санаторна-курортны);
- прамысловы;
- спартыўны;
- кулінарны;
- культурна-музычны;

- гісторыка-пазнавальны;
- ваенна-гістарычны;
- экатурызм;
- агратурызм і інш.

Шмат каму з еўрапейцаў вядомыя такія мерапрыемствы міжнароднага характару, як: «Славянскі базар», «Александрыя збірае сяброў», «Шлях Вікінгаў», фолк-фэст «Камяніца», «Рыцарскі фэст» у Замку Мір і інш., а таксама такія знакавыя мясціны, якія карыстаюцца цікавасцю і попытам у турыстаў: Палацкая зямля, Мірскі замак, Нясвіжскі замак, турысцка-рэкрэацыйная зона «Брэст», Хатынь, турысцка-рэкрэацыйны парк «Аўгустоўскі канал», азёрная Віцебшчына, Нарач і інш.

Адукацыйны турызм – адно з актыўных кірункаў у рамках агульнай дзяржаўнай праграмы эканоміка-турыстычнага развіцця краіны. У 2017 г. у Беларусі вучылася больш за 20 тысяч замежных грамадзян з 102 краін свету. Гэта і бакалайрскія і магістарскія праграмы, павышэнне адукацыі, дыстанцыйная адукацыя, курсы рускай мовы, дадатковая адукацыя, летнія школы.

Адукацыйны турызм у свеце вядомы ўсім, геаграфія якога прасціраецца ад Мальты да Вялікабрытаніі, і да Крыма, Беларусі, да самых аддаленых куткоў Расіі. Усё больш і больш людзей імкненцца наведаць тую ці іншую краіну, сумяшчаючы актыўны адпачынак з магчымасцю вывучэння мовы гэтай краіны, моўнай практыкай, з магчымасцю больш глубокага праз новую моўную карціну свету спасцігнуць культуру, побыт, гісторыю гэтага народа.

Арганізаваць і правесці ў Беларусі міжнародную школу для замежных грамадзян на беларускай мове за савецкім часам не ўяўлялася магчымым. І магчымасць гэта з'явілася толькі ў 90-я гады ў сувязі з імклівым палітычным і сацыяльна-еканамічным развіццём краіны, з прызнаннем дзяржаўнай незалежнасці Рэспублікі Беларусь і атрыманнем беларускай мовай статусу дзяржаўнай мовы.

Першая Міжнародная школа беларускай мовы, літаратуры і культуры была арганізавана на базе БДУ ў 1991 г., удзельнікамі якой сталі вучоныя-славісты прафесар Герман Бідэр з універсітета горада Зальцбург, Моніка Банькоўскі-Цулінг з бібліятэкі горада Цюрыха (Швейцарыя), Рунасака Курода, кіраўнік русістаў з тэхнічнага ўніверсітэта ў Японіі, прафесар Мары Роз са Швейцарыі, Ян Жучка, сын беларусаў-эмігрантаў з Германіі, Паола Гальвані, магістрант і супрацоўнік часопіса «Паэзія» з Мілана, Італія і інш. [цит. па 4, с. 38]. Але без дзяржаўнай падтрымкі і адсутнасці фінансавага забеспечэння школа спыніла сваю дзейнасць.

У 1999 г. па ініцыятыве кафедры сучаснай беларускай мовы Беларус-
кага дзяржаўнага ўніверсітэта праект Міжнародная школа беларусісты-
кі быў адноўлены (дырэктор – загадчык кафедры сучаснай беларускай
мовы дацэнт Лідзія Сямешка, намеснік – Віктарыя Ляшук). Міжнарод-
ная летняя школа-семінар (5–19 ліпеня 1999.) аб’яднала больш за 60 на-
вукоўцаў, выкладчыкаў, аспірантаў і студэнтаў з Эстоніі, Польшчы, Аў-
стрый, Венгрыі, Германіі, Чехіі, Ізраіля, ЗША. Сярод іх былі як маладыя
даследчыкі-славісты Бэрман Мэцью – (Эстонія) – пытанні акцэнтуацыі
у беларускіх дыялектах; Шродэр Брыта Лізелотэ (Германія) – сацыя-
лінгвістычныя аспекты функцыянування беларускай мовы, так і такія вя-
домыя вучоныя, як сацыёлаг з Польшчы прафесар Рышард Радзік (удзель-
нічаў разам з жонкай спадарыніяй Ядвігай Зофіяй Радзік); прафесар
лінгвістыкі Поль Вэкслер (Ізраіль) – спецыяліст па славянскіх мовах,
і найперш беларускай, аўтар многіх манографій, артыкулаў, у тым ліку
па гістарычнай фанетыцы беларускай мовы і інш. [4, с.39] І зноў-такі
зрабіць гэтыя курсы пастаяннымі па розных прычынах не атрымалася.

У жніўні 2015 г. праз доўгі час праект быў зноў адноўлены Рэспубліканскім інстытутам вышэйшай школы. З 24 жніўня па 8 верасня 2015 г. была праведзена Міжнародная летняя школа беларусістыкі (дырэктор – прафесар Лідзія Іванаўна Сямешка). Перавагу ўдзельнікаў Школы складалі аспіранты і студэнты (3 групы па 10 чалавек) з Чехіі,
Славакіі, Германіі, Венгрыі, Расіі, Польшчы, Японіі.

У 2016 г. Міжнародная школа працавала з 30 чэрвеня па 15 ліпеня.
Заявы ў Школу падалі больш за 100 чалавек, але, на жаль, усіх прыняць
не атрымалася. У 2016 г. навучанне прайшлі больш за 60 чалавек. Шко-
ла актыўна працавала і ў 2017 г. (з 2 ліпеня па 15 ліпеня), і ў 2018 г.
(з 20 жніўня па 1 верасня). За гэты час больш за 200 навучэнцаў-замеж-
нікаў змаглі наведаць нашу краіну, авалодаць беларускай мовай, пазна-
ёміцца з беларускай культурай, бытам, гісторыяй, набыць новых сяброў,
узбагаціцца новымі ведамі, уражаннямі, эмоцыямі. Удзельнікі – прад-
стаўнікі самых розных краін (Германія, Чехія, Славакія, Кітай, Японія,
Румынія, Расія, Украіна, Польшча, Венгрыя, Літва, Латвія, Аўстралія,
Індыя і інш.).

Прычыны прыезду:

1. Для адных – гэта проста пазнавальная паездка, каб пазнаёміцца з новай краінай, яе культурай, людзьмі, бытам.
2. Для іншых – павысіць узровень валодання беларускай мовай (гэта магістранты, аспіранты-славісты, перакладчыкі, выкладчыкі, ву-
чоныя, даследчыкі).

3. Для трэціх – вывучыць рэдкую, самабытную (з катэгорыі «малых») славянскую мову.

4. Чацвёртыя вывучаюць беларускую мову ў сувязі з сяброўскім адносінамі з беларускім і беларускамоўнымі сябрамі.

5. Ёсць катэгорыя – этнічныя беларусы, якія разглядаюць МШБ як магчымасць прыехаць на радзіму, сустэрэца са сваякамі, бліжэй пазнаць свае карані (прыезджалаць нават сем’і).

6. І нарэшце, шостыя – гэта тыя, якія ўпершыню праз інтэрнэт дадзеліся, што ёсць такая краіна – Беларусь, такія людзі – беларусы, такая славянская мова – беларуская.

Этапы працы:

1. Прыезд, засяленне, знаёмства. Вечарына з прэзентацыямі ад кожнай краіны-ўдзельніцы (знаёмства, прэзентацыі, кухня, песні, танцы і інш.).

2. Урачыстае адкрыццё МШБ (з узделам высокіх асоб: рэктар РІВШ – Віктар Гайсёнак, дырэктар Школы Лідзія Сямешка, дэкан філфака БДУ – Іван Роўда і інш., а таксама прадстайнікі прэзыдэнта і тэлебачання).

3. Культурная праграма ўключала ў сябе як экскурсіі па Мінску, Беларусі (Полацк, Азярцо, Нясвіж, Хатынь, Мір, Брэст), так і наведванне музеяў (музей Вялікай Айчыннай вайны, музей Янкі Купалы, музей старажытнай культуры Беларусі і інш.); тэатраў, выставак, Нацыянальнай бібліятэкі, а таксама сустэрэчы з фольк-гуртамі, артыстамі, мастакамі, святкаванне «Купалля», вечары беларускай песні, паэзіі і інш.

4. Навучанне: праграма разлічана на 48 гадзін: лекцыі і практика беларускага маўлення, якія ўключалі міждысцыплінарны кампанент (мовазнаўства, літаратуразнаўства, гісторыю, культуру, мастацтвазнаўства, этнографія).

Заняткі праводзілі лепшыя выкладчыкі МДЛУ і БДУ (дацэнт Вольга Барысенка, дацэнт Ларыса Кныш, дацэнт Наталля Клішэвіч, ст. выкладчык Аксана Семянькевіч, дацэнт Надзея Стараўойтава, ст. выкладчык Святлана Балотнікова і інш.). Лекцыі па розных напрамках гісторыі, мовы, літаратуры чыталі вядучыя спецыялісты прафесары АН, МДЛУ, БДУ: Лідзія Сямешка, Аляксандр Лукашанец, Ірына Дубянецкая, Людміла Сінькова, Ігар Капылоў, Таццяна Рамза, Сяргей Новікаў; дацэнты Сяргей Важнік, Сяргей Запрудскі, Ганна Кулеш і інш.

5. Закрыццё. Выступленне кожнай групы. Падвядзенне вынікаў. Уручэнне пасведчанняў і грамат.

Цікаласць да любой мовы ў наш час, у тым ліку і да беларускай, – гэта вынік агульнаеўрапейскай адукатыўна-моўнай палітыкі, накіраванай на ўмацаванне прынцыпаў шматмоўя і шматкультурнасці адукатыўнай, пры-

знанне шматмоўнай асобы ва ўмовах глабалізацыі прыярытэтам і каштоў-насцю (вядомая формула 1+2 родная мова і мінімум дзве замежныя).

Сістэма навучання, з аднаго боку, стандартная, якая ўключае лексіку (розныя спосабы яе семантызацыі), чытанне, дыялог, маўленне, пісьмо, аўдзіраванне, гульнявыя практикаванні, з другога боку, у самой лінгвады-дактычнай мадэлі навучання з'явілася шмат інавацый: сучасныя тэхналогіі і камунікатыўна-педагагічныя стратэгіі презентуюць працэс навучання не толькі як авалоданне прадметнымі навыкамі (чытаць, пісаць...), але і як спосаб набыцця полікультурнасці з выходам на лінгвапазнавальны, лінгва-культурны і лінгвакагнітыўны ўзровень спасціжэння мовы праз культуру.

Адукацыйны турызм, летнія міжнародныя школы беларусістыкі і беларусазнаўства і падобныя праекты, безумоўна, з'яўляюцца крыніцай лінгвакультуралагічнай кампетэнтнасці студэнтаў-замежнікаў і іншых навучэнцаў. «Удзел у Летній праграме Міжнародной школы беларусістыкі, як адзначае прафесар Л.І. Сямешка, – гэта ўнікальная магчымасць за кароткі час навучыцца гаварыць па-беларуску, глыбей успрыняць беларускі свет з яго моўнай і сацыякультурнай адметнасцю, узбагаціцца цікавымі ведамі і новым эмацыйным вопытам». [4, с.41]

У цяперашні час геаграфія Міжнародных школ беларусістыкі пашыралася. Так, у 2019 г. аб'яўлена I Міжнародная школа беларусазнаўства ў Мінскім дзяржаўным лінгвістычным універсітэце, якая пазнаміць з Беларуссю як краінай лясоў, рак і азёр (Нёман, Шчара, Свіцязь, Нарач, Braslauskiaj azery). Беларусь – гэта радзіма тых, стаў вядомым далёка за яе межамі (Ф. Скарына, Е. Палацкая, Л. Сапега, Радзівіл-Сіротка, С. Будны, В. Цяпінскі). Беларусь дала свету нашых знакамітых класікаў (Я. Колас, Я. Купала, М. Багдановіч, М. Гарэцкі, В. Быкаў, І. Мележ, У. Ка-раткевіч, Р. Барадулін, Н. Гілевіч і інш.). Беларусь – гэта спартыўная краіна, дзе кожны можа рэалізаваць свае здольнасці, Беларусь – гэта краіна незалежных і мужчынских людзей, якія ўмеюць любіць свою бацькаўшчыну, ушаноўваць памяць памерлых продкаў, Беларусь – гэта краіна прыгожых і гасцінных людзей.

Спіс выкарыстанай літаратуры

1. Юрый Гладчук. Дастукацца да нябёсаў. У пошуках мора Герадота і караля Стаха на Hyundai Accent і Greta [Электронный ресурс]. – Код доступу: abw.by/novosti/autotravel. – Дата доступу: 03.04.2019.
2. Общество. Официальный интернет-портал Президента Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Код доступу: president.gov.by. – Дата доступу: 03.04.2019.
3. Безвизовый въезд [Электронный ресурс]. – Код доступу: https://vetliva.ru. – Дата доступу: 03.04.2019.
4. Сямешка, Л. И. Міжнародная летняя школа беларусістыкі: з гісторыі правядзення // Беларуская мова як замежная. – 2017. – №1. – С. 37–41.